

Social- Bolig og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

København, 21. august 2024

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven (Styrkelse af barnets ret til begge forældre, herunder barnets bedste ved samarbejdschikane og forældrefremmedgørelse, samt forældreansvar for forældre, der er dømt for gentagen vold i nære relationer)

Social- Bolig og Ældreministeriet har ved høringsbrev af 17. juni 2024 anmodet om eventuelle bemærkninger til forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven.

Red Barnet har følgende bemærkninger til lovforslaget:

Forældrefremmedgørelse som nyt begreb i lovgivningen

Det foreslås, at der i § 4 i forældreansvarsloven som stk. 2 indsættes en bestemmelse, hvorefter Familie retshuset og familieretten ved vurderingen af barnets bedste, jf. stk. 1, skal inddrage hensynet til barnets ret til begge forældre og i den forbindelse betydningen af eventuel samarbejdschikane, herunder forældrefremmedgørelse.

Efter forslaget's almindelige bemærkninger, punkt 1, defineres forældrefremmedgørelse således: "En forælders bevidste brug og manipulation af barnet i forhold til anden forælder med det sigte, at den anden forælder mister kontakt med barnet. Forældrene har pligt til at sikre, at barnet ikke gøres til et våben i konflikten mellem dem og skærme barnet mod forældrenes konflikter".

Introduktionen af begrebet "forældrefremmedgørelse" i forældreansvarsloven er problematisk af flere årsager.

For det første er selve begrebet stærkt kritiseret af en række internationale eksperter.¹

FN's Special Rapporteur for vold mod kvinder og piger har advaret imod, at brugen af begrebet forældrefremmedgørelse ofte bliver en selvopfyldende profeti, og at forældre, der kategoriseres som udøvere af fremmedgørende adfærd, bliver stemplet uden hensyn til sagens helhed.²

¹ Se fx <https://www.learningtoendabuse.ca/docs/WHO-September-24-2019.pdf>

² Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, Reem Alsalem, punkt 17, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g23/070/18/pdf/g2307018.pdf>

FN's Kvindekomité (CEDAW) har beskrevet forældrefremmedgørelse som et pseudo-koncept og har gentagne gange opfordret stater til at undlade at anvende begrebet i retssystemet og i stedet sikre den rette uddannelse vedr. bl.a. vold i familier til retssystemets aktører.³

Begrebet forældrefremmedgørelse kan til dels siges at repræsentere en sort/hvid opfattelse af forældre-barn relationer, idet det lægges til grund, at en forælder har absolut kontrol over barnets syn og holdninger, hvilket strider imod opfattelsen af børn som individer med egne meninger og agens.

Med introduktionen af begrebet forældrefremmedgørelse negligeres det faktum, at sager i regi af forældreansvarsloven ofte har et højt konfliktniveau og bygger på komplekse, psykologiske dynamikker, som ikke lader sig forklare eller udrede ved brug af et forsimplet begreb. Med nærværende forslag risikerer man således, at juridiske dommere skal tage stilling til, om der er udøvet såkaldt forældrefremmedgørelse, som selv psykologiske eksperter har svært ved at definere klart. I administrationen af lovgivningen, vil det skabe forvirring og en risiko for tilsidesættelse af barnets behov, hvis man eksplicit indsætter et af eksperter stærkt kritiseret begreb, som skal indgå i afvejningen af, hvordan barnets bedste iagttages.

Red Barnet anerkender, at forældre i visse sager kan udvise manipulerende adfærd overfor egne børn. Det er dog Red Barnets klare opfattelse, at der også inden for den gældende lovgivning er mulighed for at vurdere, hvorvidt usunde dynamikker eller en ensidigt manipulerende adfærd er til skade for barnet i den samlede afvejning af barnets bedste.⁴

Ud over problemerne med selve begrebet forældrefremmedgørelse, er Red Barnet bekymret for, at der med lovforslaget i materielle enkeltbestemmelser foretages forskellige nuanceringer af "barnets bedste". Selvom det fremgår af loven, at alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, vil det faktum, at enkelte kriterier fremhæves eksplicit i lovtæksten, risikere at forskyde den balance, som bør være til stede i afvejningen af, hvad der i den konkrete sag er i det enkelte barns interesse. Denne afvejning bør tage udgangspunkt i FN's Børnekomité's General Comment 14.⁵ Det bør i enhver sag være barnet og barnets situation og individuelle behov, som er udgangspunktet for vurderingen af sagen, ligesom der i alle forhold vedrørende barnet skal tages hensyn til barnets egne synspunkter efter alder og modenhed.⁶

Red Barnet anbefaler på denne baggrund, at forslaget til § 4, stk. 2 udgår af det samlede lovforslag.

Forslaget om ændring af forældreansvarslovens § 4 a

Den foreslåede ændring af forældreansvarslovens § 4 a, indebærer, at der i situationer, hvor en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf efter § 244, stk. 2, i straffeloven for gentagne gange over en periode at have udøvet vold over for den anden forælder, vil være en klar formodning for, at det er bedst for barnet, at den dømte forælder ikke har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder. Efter forslaget gælder dette dog ikke, hvis det på baggrund af en konkret vurdering i den enkelte sag vurderes, at det er bedst for barnet at have kontakt med den dømte forælder.

³ Ibid, punkt 33.

⁴ Jf. forældreansvarsloven § 4.

⁵ FN's Børnekomité, General Comment 14, https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf

⁶ FN's Børnekonvention, art. 12.

Red Barnet finder det positivt, at der med lovforslaget kommer øget fokus på vold og overgreb i nære relationer og konsekvenserne for børn. Red Barnet finder det helt afgørende, at børn skærmes mod vold og overgreb, herunder at de beskyttes effektivt mod vold, fysisk som psykisk, i nære relationer. Jf. ovenfor har Red Barnet dog en generel bekymring af mere lovteknisk karakter for, at der i materielle enkeltbestemmelser foretages nuanceringer af "barnets bedste".

Det er desuden vigtigt at gøre opmærksom på, at en vurdering af forældremyndighed, bopæl, samvær og kontakt er selvstændige rettigheder, der hver især skal tages højde for i en vurdering af barnets tarv. Når barnets tarv vurderes, er der stor forskel på, om det er forældrens ret til forældremyndighed, barnets bopæl eller barnets samvær med forælderen eller anden kontakt, der skal tages stilling til. Det kan sagtens tænkes, at det vil være i barnets tarv at have samvær med en forælder, uden at det vil være godt for barnet at bo hos forælderen.

Red Barnet anbefaler, at dette nuanceres i lovteksten.

Red Barnet står til rådighed ved ønske om uddybelse af ovenstående. Kontakt senior børnerettighedsjurist, Amalie Bang, amba@redbarnet.dk

Med venlig hilsen

Johanne-Schmidt Nielsen, generalsekretær

